

Safeguarding Teenage Intimate Relationships (STIR) Свързване на контекста и рисковете онлайн и офлайн

Тематично резюме 1: Информираност за политиките и практиките в Европа в областта на интимните отношения между подрастващи и новите технологии

Финансирано по DAPHNE III от Европейската комисия

Това тематично резюме по проекта STIR има за цел да опише относимите политики, практики и знания в областта на междуличностното насилие и злоупотреба (МЛНЗ, „interpersonal violence and abuse”, IPVA) в интимните отношения между тийнейджъри в пет европейски страни. Всеки от партньорите в проекта STIR – Англия, Норвегия, Кипър, България и Италия – на два пъти е събирал групи от национални експерти, които да установят какво е известно за МЛНЗ при интимните отношения между млади хора във всяка от страните и да идентифицират релевантното развитие в политиките и практиките. Основните резултати са:

- **Тормозът/кибертормозът се използва като концепция, обхващаща всички форми на насилие и агресия срещу деца.**
- **Темата за МЛНЗ между тийнейджъри, онлайн и лице в лице, или отсъства, или се признава само отчасти в законодателството, политиките и плановете за действие.**
- **Обществената информираност за МЛНЗ между тийнейджъри е ниска както сред младите хора, така и сред професионалистите.**
- **Обучение за професионалисти и за млади хора се предлага във всички участващи страни, но обикновено е епизодично и не се предоставя системно и продължително.**
- **Степента, до която ролята на пола се признава в политиките и практиките на превенция и интервенция при МЛНЗ варира силно между отделните европейски страни, участващи в това проучване.**

Nasjonalt kunnskapssenter
om vold og traumatisk stress

ЦЕЛ И ЗАДАЧИ

Проектът STIR има за цел да документира изживяванията на младите хора при различни форми на онлайн и лице в лице МЛНЗ в пет европейски страни: България, Кипър, Англия, Италия и Норвегия (виж www.stiritup.eu). Конкретните задачи са да се проучи:

- Разпространеността, онлайн и лице в лице, на физическите, емоционалните и сексуалните форми на МЛНЗ в интимните отношения между млади хора
- Изпращането и получаването на сексуални изображения между интимни партньори
- Субективното въздействие
- Свързаните с това рискови и предпазващи фактори
- Търсенето на помощ
- Опитът и гледната точка на младите хора за това кое би могло да помогне.

МЕТОДОЛОГИЯ

Проектът STIR се основа на 4-степенен комплексен подход:

- Етап 1: Експертни срещи за очертаване на политиките и практиките в пет европейски страни
- Етап 2: Проучване на 4500 млади хора между 14 и 17 г. в училищата
- Етап 3: Интервюта с 100 млади хора
- Етап 4: Разработване на мобилно приложения за млади хора (www.stiritapp.eu)

По една консултативна група от млади хора бе сформирана във всяка от страните, за да дава мнение по всички аспекти на проучването.

РЕЗУЛТАТИ

Понятия и дефиниции

В Англия експертите установиха поляризирано говорене по МЛНЗ в интимните отношения между млади хора ('пратете ги в затвора' срещу 'те са просто деца'), представящо децата или като 'ангелчета', или като 'демони'. Медиите могат да допринесат за публичното възприемане на онлайн-малтретирането или кибертормоза като по-широко разпространени, отколкото те са в действителност.

Училищата може да дефинират междуличностното насилие онлайн като „тормоз“, тъй като те са наясно с това явление и имат политики за справяне с тормоза, но младите хора може и да не виждат нещата по този начин. Някои видове поведение, като първоначалното споделяне на сексуални изображения с интимния партньор, може да се възприемат от жертвите като осъществени по взаимно съгласие и поради това те може да не смятат по-широкото разпространение на тези изображения като тормоз или злоупотреба.

Друго разминаване в дефинициите се отнася до това дали самите изображения и дейности се разглеждат като противозаконни и, както ще поясним по-долу, тази сфера се характеризира с пропуски в законодателството. Самите експерти, дали свой принос в консултативните обсъждания, не бяха сигурни кои точно аспекти на извършваните онлайн посегателства представляват нарушения на закона и беше изтъкнато, че младите хора не знаят кое е законно и кое не е. Нещо повече: представите на младите хора за това кое е „по взаимно съгласие“ може да се различават от тези на професионалистите.

В Норвегия през последните години се набляга върху тормоза, особено във връзка с програмата *Olweus*, която е оказала значително въздействие върху училищата в Норвегия и върху техния подход за справяне с проблемите на насилието и малтретирането между ученици. Негативният аспект от това е, че е налице тенденция да се смята за „тормоз“ всяко негативно поведение между млади хора. МЛНЗ, наред със злоупотребата с деца и пренебрегването на деца, в продължение на години е било в центъра на общественото внимание в Норвегия, но МЛНЗ в по-слаба степен се признава като присъщо на интимните отношения между млади хора.

В Кипър насилието вътре в семейството доминира обществения дебат и политическия дневен ред. Всъщност това е най-широко разпознаваемата форма на насилие и тя предлага рамка, която обхваща концептуализирането и адресирането и на останалите форми на насилие (като основаното на полов признак, насилието срещу момичета, сексуалната злоупотреба и насилието между интимни партньори). МЛНЗ (особено МЛНЗ в отношенията между млади хора) рядко се присъства в медиите, в ежедневните разговори и в литературата. Една сексуална злоупотреба в отношения между млади хора най-вероятно ще бъде разглеждана като случай на детска порнография и ще бъде третирана по такъв начин. Ниските нива на обществена информираност за МЛНЗ и тяхното въздействие върху благосъстоянието на младите хора водят до много ограничена база от случаи, които биха могли да послужат като основа за формулиране на политики и практики.

Българските експерти в по-голямата си част използват понятия като „онлайн-тормоз“, „насилие по полов признак“ и психически тормоз, когато говорят за МЛНЗ в отношенията между млади хора. Ако дадено злонамерено поведение е незаконно, то бива класифицирано като „сексуално престъпление“ или като някой от по-специфичните видове престъпления, каквито са например създаването и разпространяването на материали, представящи сексуална злоупотреба с деца (най-често определяни като детска порнография).

В България медийното отразяване на такива случаи рядко отговаря на най-добрия интерес на детето. Етикети като „извратеняк“, „изнасилване“, „педофил“ биват използвани, за да придадат на темата по-сензационен характер. Общественото говорене рядко допуска неразгорещени дискусии за сексуалността при тийнейджърите, и затова темата е неприятна за много родители и учители.

В Италия досега не е извършвано систематично и последователно събиране на данни, затова различните поведения – като педофилия, сексуална злоупотреба в семейството, детска порнография, трафик на деца с цел сексуална експлоатация, тормоз (и кибертормоз), МЛНЗ, насилие по полов признак, домашно насилие – често биват смесвани и обърквани.

Инициативи за превенция и интервенция – политики и практики

В Англия експертите са съгласни, че като цяло липсват насоки за професионалистите и за социалните служби. МЛНЗ в отношенията между млади хора се признава в някои от стратегическите документи на правителството и в национални медийни кампании, но не и в други области, като например държавните насоки за закрила на децата. Неправителствените организации (НПО), работещи по домашното насилие и правата на детето, обикновено припознават проблема в своите документи, докато НПО, работещи в сферата на тормоза, го пропускат. Относно онлайн-МЛНЗ, инициативите за нови политики са по-малко. Тази форма на нанасяне на вреда се признава в документите на Министерството на вътрешните работи и в някои от проектите на НПО, но не и в стратегията на вътрешното министерство за борба с домашното насилие, за борба с тормоза и с кибертормоза, нито пък в публикациите на организациите, занимаващи се с безопасността на децата в Интернет.

В Норвегия четири поредни плана за действие на правителството в областта на МЛНЗ само в ограничена степен признават значението на МЛНЗ в отношенията между млади хора. В неотдавна приетия документ *„Стратегия за борба с насилието и сексуалната злоупотреба при деца и подрастващи“*, МЛНЗ, както онлайн, така и лице в лице, е споменато изрично. Въпреки това обаче стратегията набляга повече върху кибертормоза (както и върху подмамването на деца онлайн и други престъпления на възрастни срещу деца онлайн), отколкото на дигиталното насилие и малтретиране. Една голяма част от тези закони и политики са нови: например забраната да се публикуват онлайн изображения без съгласието на изобразените лица, тъй като тази тема получи засилено обществено внимание през последните години. НПО в Норвегия в ограничена степен признават насилието между интимни партньори в тийнейджърска възраст, онлайн и лице в лице. Има, обаче, и някои изключения, при които организации като Reform, приют в Осло за малтретирани момичета, и Jentevakta - доброволческа онлайн-услуга за момичета, са развили широка дейност по превенция на МЛНЗ при отношенията лице в лице между млади хора. Има също известен брой програми по превенция на насилието в училищата, но никоя от тях, доколкото ни е известно, не се занимава конкретно с МЛНЗ в отношенията между младите хора.

В Кипър темата за насилието в интимните отношения между тийнейджъри отсъства от политиките и практиките. Законите и политиките в областта на домашното насилие не обхващат отношенията между млади хора, тъй като тези отношения се осъществяват извън семейството (такова, каквото законът го дефинира). Има обаче политики и закони, които биха могли да се прилагат към случаите на сексуална злоупотреба/експлоатация както онлайн, така и лице в лице. Другите форми на МЛНЗ в отношенията между млади хора, както онлайн, така и лице в лице, не са пряко регулирани от никой закон или политика и попадат под действието на общите закони за сексуалния тормоз, ако бъдат докладвани на полицията. Няма ясни правила за третиране на случаите на МЛНЗ в отношенията между млади хора, към кои държавни служби трябва да бъдат отнесени и как жертвите могат най-добре да бъдат предпазвани и подкрепяни.

В България има няколко стратегически документа, отнасящи се до превенцията и интервенцията в случаи на МЛНЗ. Въпреки че МЛНЗ в отношенията между млади хора не се споменава в българския „Закон за закрила на детето“ (2010 г.), между експертите има консенсус, че подобни случаи са риск за здравето и развитието на децата, и, като такива са проблеми на закрилата на детето. По силата на „Национален план за превенция на насилието над деца 2012-2014“ е изграден специален координационен механизъм за противодействие на тормоза и кибертормоза към Министерството на образованието. Този план предвижда подкрепа за българската консултативна линия (хелплиния) по програмата „Безопасен интернет“ на ЕК. Проекти за превенция на насилието и тормоза/кибертормоза са изпълнявани и методологии са разработвани само от неправителствения сектор.

В Италия правителствени институции от всички равнища са изградили свои политики и планове за действие в подкрепа и закрила на децата. През 2007 г. Министерството на общественото образование издаде директива към всички училища, подчертавайки риска от тормоз и по-специално кибертормоз, и изгради уебсайт и телефонна линия, както и постоянно действащи обсерватории за тормоза във всеки от регионите на страната. Италианските експерти са съгласни за ползата от един конкретен проект, осъществен на национално ниво: Connected Generations, разработен от Telefono Azzurro и Save the Children Italy, предназначен да намали рисковете за децата със специално внимание към кибертормоза.

Пречки пред превенцията и интервенцията

Експертните групи от всички участващи страни отбелязаха липсата на достатъчно данни за ефективни политики или интервенции. Оценка обикновено биват локални и в малък мащаб и до момента не е извършвано систематично събиране на данни за създаване на база данни от най-добри практики. Не съществуват национални системи за мониторинг и анализ на МЛНЗ при отношения между млади хора. Все пак един обзор на превантивните интервенции относно МЛНЗ при млади хора е бил осъществен във Великобритания (Stanley et al 2015).

В Англия пречките пред превенцията и интервенцията в тази област се разглеждат като свързани със средата в училищата. Училищата изглежда с неохота говорят за сексуалния тормоз и опитите да бъдат накарани да се обърнат с лице към този проблем чрез техни политики или практики в обучението се оказват много трудни. Доколкото те откликват при разкриване на случаи на онлайн злоупотреба в отношенията между млади хора обикновено зависи от това дали в училището ще се намери конкретен учител, който да се заеме с проблема. Според експертите вместо това превенцията следва да бъде разглеждана като проблем на цялата училищна мрежа и са нужни мерки на институционално ниво.

В Норвегия училищата са възприети като едно от най-важните места за превантивна работа. Въпреки това и там училищата със същата неохота работят по проблемите на насилието и злоупотребата. Учебните програми за 2013/2014 г. в началните и горните класове засягат проблемите на насилието и сексуалната злоупотреба, но не разглеждат конкретно МЛНЗ в отношенията между млади хора. Също както и в други страни, и тук НПО, които работят по МЛНЗ в отношенията между млади хора, понесоха ограничения във финансирането, което повлия на услугите, които те предоставят.

На срещата на експерти в България участниците посочиха, че текущите политики и практики не са особено ефективни по няколко причини. Първо, доверието между институциите е ниско и професионалистите с неохота докладват конкретни случаи, опасявайки се от вторична виктимизация, когато се наложи множество държавни органи да се намесят и да разпитват детето няколко пъти. Противоречащи си процедури и ограничената употреба на адаптирани за деца места за разпит също създават проблем, когато детето попадне в обсега на правосъдната система. Второ, не достигат ресурси за осъществяване на всеобхватни превантивни мерки за цялата страна. Трето, има голямо текучество сред персонала в службите по закрила на детето, което осуетява продължителното обучение и развиване на експертността, необходима за подход към злоупотребата с деца особено в нейните най-нови онлайн-проявления. И на последно място, но не и по значение: обучението, което НПО предоставят, може и да е адекватно и най-съвременно, но то достига обикновено до ограничен брой училища и общини.

В Кипър всички експерти признават, че интервенциите в областта на тормоза и кибертормоза са фокусирани преди всичко върху превенцията и повишаването на обществената информираност, докато преките интервенции в конкретни случаи остават сравнително редки. В отсъствието на цялостна система от политики няма и ясни насоки за това как училищата биха могли най-добре да продължат да се справят със случаите на МЛНЗ в училищна среда, какви действия е нужно да бъдат предприети и кои отговорни по проблема институции или професионалисти трябва да бъдат въввлечени. По отношение на предоставянето на услуги, малко са държавните служби, които могат да предложат подкрепа на жертвите. Вместо това НПО запълват празнината в предоставянето на услуги, осигурявайки психологическа подкрепа чрез свои хелплинии. Освен това кампании по повишаване на обществената информираност биват провеждани по конкретни случаи и инцидентно, без да е налице систематичен и обединяващ подход.

В Италия, прилагането на политики и насоки варира значително между отделните региони на страната. В настоящата икономическа криза НПО, които имат опит в тази сфера, пострадаха от оръзването на публичното финансиране. Въпреки че случаи на МЛНЗ в отношенията между млади хора биват идентифицирани, налице е недостиг на ресурси и експертност за прилагането на ефективни форми на подкрепа за младите хора. Изглежда, че преобладава подход от типа „управление на риска“ с фокус върху извършителя, вместо друг подход, който би наблюдавал повече върху подкрепа на жертвата и предотвратяването на последващо насилие.

Нива на обществена информираност

В Англия обществената информираност по темата за насилието между интимни партньори в тийнейджърска възраст е като цяло ниска сред младите хора и сред професионалистите, въпреки че неотдавнашни инициативи от типа на кампанията *This Is Abuse* на Министерството на вътрешните работи може и да са оказали известно въздействие в това отношение. Повечето инициативи и кампании са фокусирани върху жертвата, а не върху извършителя. Липсва подходящ език за осъждане на поведението на извършителите. Признаването на дадено поведение за злонамерено може да бъде подкопано от „нормализирането“ на насилието и на злоупотребата както онлайн, така и в интимните взаимоотношения като цяло и младите хора може и да нямат разбирането за това как би трябвало да изглеждат и да се изживяват едни интимни отношения, основаващи се на взаимно уважение. Въпреки това обаче някои експерти смятат, че младите хора могат да бъдат въввлечени в неправомерно поведение онлайн дори и при наличието на модели за отношения, основаващи се на взаимното уважение. В такива случаи въввлечането им в онлайн-форми на МЛНЗ може да бъде обяснено с достъпа до технологии или с въздействието на порнографията заедно с естествената склонност към проучване на сексуалното, както и на склонността към рисковото поведение сред тийнейджърите.

Освен това проблемът с МЛНЗ в отношенията между млади хора, независимо дали е онлайн или офлайн, често остава скрит за възрастните и за професионалистите. Тяхната неинформираност може отчасти да се дължи и на факта, че информацията за действителни инциденти остава в рамките на съответните групи от връстници.

В Норвегия информираността сред професионалистите е ниска. Кампаниите и разяснителните материали са насочени към възрастните. Информационността относно МЛНЗ изглежда по-висока сред младите хора, тъй като това е проблем, който засяга тях лично и техните приятели, но жертвите рядко съобщават на възрастните, и рядко търсят помощ от тях.

В Кипър малко информация се разпространява и много малко са дейностите по повишаване на обществената информираност за МЛНЗ в интимните отношения между млади хора. Най-важната дейност в тази област беше разработването и разпространяването на наръчника *Youth 4 Youth*, предназначен за професионалисти. Въпреки че този наръчник бе замислен като инструмент за

борба с насилието по полов признак, той включва и специална глава за МЛНЗ в интимните отношения между млади хора, а също и препоръки както за превенцията, така и за справянето с подобни инциденти.

В България експертите смятат, че агресията в отношенията между връстници като цяло нараства. Въпреки това обаче МЛНЗ в интимните отношения между млади хора рядко бива обсъждани, повечето професионалисти не са наясно с нито с проявленията, нито с разпространеността им в училищата. Някои НПО организират интерактивни обсъждания с млади хора, които според експертите са по-ефективни от разпространението на листовки и брошури, тъй като тези обсъждания помагат на младите хора да развият умения за справяне в трудните ситуации.

В Италия групата от експерти не успя да посочи никакви инициативи за повишаване на обществената информираност, насочени конкретно към МЛНЗ в интимните отношения между млади хора.

Обучение на професионалисти

Експертите в Англия са съгласни, че са налице различия в нивото на подготовка и информираност сред служителите на полицията и на образователните институции. Като цяло обаче професионалистите се опасяват да навлизат в сферата на интимните отношения – те биват разглеждани като територия на личната неприкосновеност, но за младите хора границите на тази територия не са постоянни. Професионалистите не се чувстват уверени при работа с новите технологии и е необходимо да се научат как да задават въпроси за онлайн-живота на младите хора. Има няколко инициативи за обучения, предоставяни предимно от НПО като Tender, които обучават учители да работят по програма, насочена към справянето с МЛНЗ при деца и млади хора в училищата. Въпреки това обаче темата за МЛНЗ в интимните отношения между млади хора по правило не е обхваната в обученията на учители.

В Норвегия, също като в Англия, професионалистите се опасяват да се насочват към проблема с междуличностното насилие както онлайн, така и офлайн. Групата от експерти смята, че междупоколенческият разрыв, който съществува по отношение на новите технологии, затруднява младите хора и възрастните/професионалистите да работят по тези проблеми заедно по един ползотворен начин. Професионалистите учители и полицаи в различна степен са „въоръжени“ за справяне с такива случаи; те обикновено не са получили специализирано обучение, но разчитат повече на лична мотивация и ангажираност. Приютите за момичета - жертви на насилие, осигуряват експертност по проблема на междуличностното насилие, но до неотдавна те обръщаха слабо внимание на тийнейджърите и техните интимни отношения. По време на професионалното им обучение учителите в Норвегия или не се обучават по тези проблеми, или обучението е твърде ограничено, и впоследствие те имат твърде малко възможности по-късно, след завършването, да получат допълнително обучение.

В Кипър експертите са съгласни, че макар и да е имало опити да бъдат обучени учителите за кибертормоза, все още съществуват съществени празноти в техните знания и умения. Обученията често са по конкретен случай и им липсва продължителност и последователност. Интимните отношения между млади хора не са приоритетна тема в продължаващото обучение сред учителите и затова те не притежават необходимите умения и не се чувстват уверени да обучават своите ученици по темата за интимните отношения. Въпреки че Министерството на образованието и Педагогическият институт са обучили значителен брой родители и образователни работници по темата за (кибер)тормоза и безопасното ползване на Интернет, този тип обучения не са систематични и продължаващи. НПО също от време на време предоставят обучителни услуги по кибертормоз и онлайн-рискове за образователни и други специалисти.

Участниците в експертната среща в България смятат, че професионалистите, които работят с млади хора, не са адекватно подготвени да се насочат към проблеми като тормоза и насилието по полов признак. Те подчертават, че професионалистите се чувстват особено несигурни в ситуации, в които са намесени новите технологии, тъй като те самите нямат увереност в тази област. Квалификацията на учителите по МЛНЗ бе оценена като незадоволителна и наличните обучителни услуги не се предоставят регулярно. Както и в други страни, разчита се на НПО да разработват такива обучителни инициативи.

В Италия експертите отбелязват че училищата са основната територия за превенция на МЛНЗ. На учителите обаче не им достига подготовката, необходима за да идентифицират случаи на злоупотреба и насилие и да се справят с тях. Вместо това те прибегват до пренасочване на случаите към социалните служби, което често е неподходящо и става на твърде късен етап.

Образование на децата и младите хора

В Англия има известен брой превантивни програми за млади хора. Повечето от тях са насочени към МЛНЗ, и някои изрично засягат МЛНЗ онлайн. Тези интервенции обаче се предоставят на училищата по-скоро на еднократен принцип, понякога като отговор на вече състоял се инцидент, отколкото да са вградени в самата учебна програма. В Норвегия има известен брой превантивни програми в училищата, фокусирани върху тормоза и сходни проблеми, обаче никоя от тях не е насочена конкретно към МЛНЗ в интимните отношения между млади хора. Експертите там са съгласни, че такива обучения обикновено се случват благодарение на усилията на НПО да достигнат до повече училища, или като ad-hoc инициатива на отделен учител или младежки лидер.

Налице са образователни материали за младите хора по темите за кибертормоза и безопасното ползване на Интернет. Сексуалното образование съдържа и фокус върху междуличностните отношения, но джендър-темите играят малка роля в това обучение. В България образованието по МЛНЗ за млади хора се състои главно от отделни теми като „тормоз” и „насилие по полов признак”, като предоставянето на тази услуга се определя от интереса на съответния учител или от политиката на училището. Комисиите за борба с

противообществените прояви на малолетни и непълнолетни също носят отговорност за превантивни интервенции, така че те могат да организират обсъждания по темата с млади хора, но отново това зависи от решението на съответната местна комисия. Някои НПО посещават училища или организират извънкласни обучения за млади хора по теми като „тормоз“ и „кибертормоз“. Има също някои изследователски и менторски програми, насочени към тормоза и онлайн-безопасността.

В Италия много училища предоставят обучение за своите ученици, обикновено във вид на обсъждане в клас по темите тормоз и кибертормоз. Насилието по полов признак не се разглежда често и проблемът за МЛНЗ не се обсъжда в училищна обстановка. Експертите отбелязаха, че няма информация кои училища и кои НПО работят по темата, по какъв начин и с каква ефективност.

Джендър-перспективи

В Англия джендър-аспектът на междуличностното насилие между тийнейджъри бе напълно признат от членовете на експертната група и те посочиха две кампании, които са били насочени към тези проблеми. Въпреки това техният извод беше, че макар и МЛНЗ да се разглежда във Великобритания като джендър-проблем, при интервенциите в полза на младите хора често отсъства джендър-подход. Джендър-аспектите на проблема биват представяни на ежедневен език и с употреба на стереотипизиращ и женомразки език. Някои от експертите предполагат, че училищата по подразбиране избягват джендър-измеренията, като поставят съответния проблем в рамките на „тормоза“, отколкото да го вкарват „по-трудната“, „по-неудобна“ и „по-сексуална“ рамка на МЛНЗ. Смята се, че е особено важно да бъдат ангажирани момчетата в интервенции, които биха им позволили да променят своето насилническо поведение.

В Норвегия джендър-измерението на МЛНЗ, както и в МЛНЗ в интимните отношения между млади хора, се признава от експертите, въпреки че официалните документи и законите са джендър-неутрални.

В Кипър джендър-подходът напълно отсъства в правната рамка, в политиките и в практиките, насочени към която и да било форма на насилие. Експертите нямаха познания и не бяха наясно какво означава джендър-подходът като неразделна част от политиките и практиките. Тази липса на джендър-подход в политиките и практиките, насочени към насилието и злоупотребата, е довела до непризнаването на момичетата като първостепенни жертви. Нещо повече – поради липсата на джендър-подход са налице твърде малко данни за това как момичетата и момчетата, и младите хора като цяло, преживяват насилието и по какви начини са повлияни от него.

В България според участвалите в срещата експерти джендър-подходът към насилието и злоупотребата е ограничен в средите на социалните работници и рядко се среща извън социалните услуги. Учителите и авторите на политики обикновено нямат чувствителност към джендър-проблемите. Вкарването на джендър-подход в политиките и практиките се счита за важно, за да може адекватно да се работи за гарантиране на благосъстоянието както на момчетата, така и на момичетата.

Експертите в Италия посочват, че се обръща малко внимание на джендър-подхода в превантивните и интервениращи политики и практики по темите насилие/тормоз/кибертормоз в интимните отношения между млади хора.

РЕЗУЛТАТИ

1. В стратегическите документи МЛНЗ следва да бъдат ясно разграничавани от тормоза и кибертормоза и следва да се изтъква джендър-характерът на този вид насилие и злоупотреби.
2. Обществената информираност за МЛНЗ в интимните отношения между млади хора е на различни нива в различните европейски страни, затова една обобщена европейска политика трябва да започне с действия за повишаване на информираността както за онлайн, така и за офлайн МЛНЗ в интимните отношения между младите хора.
3. Европейските правителства трябва да разясняват и да популяризират съществуващото законодателство, което може да бъде използвано за предпазване на млади хора от МЛНЗ в техните интимни отношения както онлайн, така и офлайн. По-нататъшни изследвания трябва да проучат доколко е необходимо и осъществимо засилване на законовите мерки за закрила на младите хора от този тип злоупотреби.
4. Въпреки че училищата са основна арена за превенция и интервенция на МЛНЗ в интимните отношения между младите хора, учителите в Европа изглежда нямат достатъчно увереност и експертност да се заемат с този въпрос. ЕС следва да насърчава включването на обучение по този проблем в дейностите по повишаването на квалификацията на учителите.
5. Голяма част от информираността на младите хора по този въпрос се дължи на конкретни случаи. Интегрирането на обучението по тези теми в националните учебни програми би помогнало да се постигне по-устойчив и последователен подход за превенция.
6. Стратегиите за превенция и интервенция при МЛНЗ в интимните отношения между млади хора трябва да включват разработване на подходящи и приемливи за жертвите услуги. Трябва да се вземе и мнението на самите млади хора за това каква форма следва да придобият тези услуги.

Тематични резюмета

1. **Информираност по политиките и практиките в Европа в областта на интимните отношения между подрастващи и новите технологии**
2. **Честота и въздействие на изживяването на междуличностно насилие и злоупотреба в интимните отношения между млади хора**
3. **Рискови и предпазващи (и предиктивни) фактори при МЛНЗ-виктимизация и МЛНЗ-подбудителство**
4. **Вижданията на младите хора за интервенцията и превенцията при междуличностното насилие и злоупотреба в интимните отношения между млади хора**
5. **Вижданията на младите хора за междуличностното насилие и злоупотреба в интимните отношения**

Екип по проекта:

England: Christine Barter, Nadia Aghtaie, Cath Larkins, Marsha Wood, Nicky Stanley

България: Георги Апостолов, Луиза Шахбазян

Cyprus: Susana Pavlou, Stalo Lesta

Italy: Noemi De Luca, Gianna Cappello

Norway: Carolina Øverlien and Per Hellevik

Пълният доклад по проекта ще бъде наличен през пролетта на 2015 г. За да получите копие от него, обърнете се към Christine Barter на адрес:

Christine.Barter@bristol.ac.uk .